

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 28/2568)

กสม. ตรวจสอบกรณีตำรวจเข้าจับกุมกลุ่มหลากหลายทางเพศและปล่อยให้มีภาพไม่เหมาะสมเผยแพร่ในสื่อ

แนะ ตร. กำหนดระเบียบที่คำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางเพศ

- ให้จังหวัดระยองร่วมหน่วยงานในพื้นที่ตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ

หลังประชาชนร้องเรียนปัญหามลพิษเกินค่ามาตรฐาน

- ปช. กสม. มีหนังสือด่วนที่สุดถึงนายกรัฐมนตรี แจ้งข้อเสนอแนะในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า

หลังพบเด็กและเยาวชนได้รับผลกระทบด้านสุขภาพรุนแรง

วันศุกร์ที่ 22 สิงหาคม 2568 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนายจุมนพล ขุนอ่อน รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ครั้งที่ 28/2568 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. ตรวจสอบกรณีร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสมในการเข้าจับกุมกลุ่มหลากหลายทางเพศและปล่อยให้มีภาพเผยแพร่ในสื่อ แนะ ตร. กำหนดระเบียบที่คำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางเพศ

นายสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนระบุว่า เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2567 เวลาประมาณ 01.30 น. ผู้ถูกร้องทั้งสาม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ (สน.ทองหล่อ) (ผู้ถูกร้องที่ 1) เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 5 (ผู้ถูกร้องที่ 2) และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) (ผู้ถูกร้องที่ 3) ได้ตรวจค้นและจับกุมกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศ ณ โรงแรมแห่งหนึ่งในเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสม ไม่ให้เกิดริชชาดความละเอียดอ่อน และขาดความเข้าใจในการปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศ เนื่องจากระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ กลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศอยู่ในสภาพเปลือยกายท่อนบน สวมเพียงกางเกงชั้นในตัวเดียว ไม่ได้รับอนุญาตให้แต่งกายให้เรียบร้อยก่อน อีกทั้งผู้ถูกร้องทั้งสามได้ถ่ายภาพและนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนทางสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ ยังตรวจปัสสาวะผู้ถูกจับกุมเพื่อหาสารเสพติดแบบเหมารวมโดยไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลใดเป็นผู้เสพยาเสพติดและไม่จัดห้องสุขาสำหรับการจัดเก็บตัวอย่างปัสสาวะ รวมถึงควบคุมตัวผู้ถูกจับกุมโดยใช้กุญแจมือเป็นเครื่องพันธนาการซึ่งเกินสมควรแก่กรณี จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้ ประเด็นที่หนึ่ง การเข้าตรวจค้นจับกุมกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศซึ่งอยู่ในสภาพเปลือยท่อนบนและไม่อนุญาตให้แต่งกายให้เรียบร้อย จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อวันเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับแจ้งเหตุว่าจะมีการมั่วสุมเสพยาเสพติดภายในโรงแรมแห่งหนึ่งในเขตวัฒนา ซึ่งอยู่ในท้องที่รับผิดชอบของ สน.ทองหล่อ จึงได้ประสานขอกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองบังคับการตำรวจนครบาล 5 ไปสนับสนุนการตรวจค้นจับกุมเหตุในครั้งนี้ และปรากฏข้อเท็จจริงว่า

สำนักงาน ป.ป.ส. (ผู้ถูกร้องที่ 3) ไม่ได้สนับสนุนกำลังหรือเข้าร่วมปฏิบัติการดังกล่าว โดยเมื่อเข้าตรวจค้น พบกลุ่มบุคคลจำนวนมากทั้งชาวไทยและต่างชาติ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สวมเพียงกางเกงขั้นใน มีการเปิดเพลง และดื่มสุรา เจ้าหน้าที่แสดงตนและตรวจค้น พบยาเสพติดหลายชนิดทั้งในห้องและในตัวผู้ต้องหา โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้บันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวขณะตรวจค้นและจับกุมไว้ด้วย กสม. เห็นว่า จากพฤติการณ์ตามที่ปรากฏ แม้ว่ากลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศซึ่งอยู่ในสภาพเปลือยท่อนบนและไม่ได้รับอนุญาตให้แต่งกายให้เรียบร้อยก่อนแต่เนื่องจากเป็นผู้ต้องสงสัยว่ากำลังกระทำความผิดตามกฎหมายฐานมีหรือครอบครองยาเสพติดหรือเสพยาเสพติด ประกอบกับกลุ่มบุคคลที่อยู่ในห้องที่ถูกตรวจค้นมีจำนวนมากกว่าตำรวจที่เข้าตรวจค้น หากไม่ทำการตรวจค้นในทันทีและรอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนเสื้อผ้าเสียก่อน ยาเสพติดหรือสิ่งผิดกฎหมายอาจถูกโยกย้ายหรือซุกซ่อน หรือทำลายให้สูญหายไป จึงเป็นกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนและเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไปตามสมควรแก่กรณีอันเป็นไปตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในชั้นนี้จึงไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ประเด็นที่สอง กรณีถ่ายภาพกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศซึ่งอยู่ในสภาพเปลือยท่อนบนและถูกนำไปเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงว่า สำนักข่าวหลายแห่งนำเสนอข่าวกรณีตามคำร้องโดยมีการเผยแพร่ภาพกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศซึ่งอยู่ในสภาพเปลือยท่อนบน สวมใส่กางเกงขั้นในตัวเดิวนอกตู้สาธารณะ สื่อมวลชนบางสำนักนำเสนอภาพข่าวโดยไม่ปกปิดใบหน้าผู้ต้องหา ขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชี้แจงว่า ในขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุมไม่ได้เปิดให้สื่อหรือบุคคลภายนอกเข้าถ่ายภาพ และไม่ได้ส่งต่อภาพให้บุคคลอื่นนอกจากรายงานผู้บังคับบัญชาทางกลุ่มไลน์ แม้จะไม่มีพยานหลักฐานชัดเจนว่าใครเป็นผู้เผยแพร่ แต่เมื่อภาพถูกเผยแพร่ออกสู่สาธารณะในช่วงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และถูกนำไปใช้โดยสื่อมวลชน พฤติการณ์ดังกล่าวส่งผลให้บุคคลที่ปรากฏในภาพได้รับความเสียหาย เสื่อมเสียชื่อเสียง อาจถูกลบหลู่ศักดิ์ศรี และถูกตีตราทางสังคม กรณีถ่ายภาพกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศซึ่งอยู่ในสภาพเปลือยท่อนบน และส่งต่อเพื่อรายงานผู้บังคับบัญชาโดยไม่มีการป้องกันหรือควบคุมดูแลมิให้ภาพดังกล่าวถูกนำออกไปเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ จึงเป็นการดำเนินการที่กระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัวของบุคคลเกินสมควรแก่กรณี และเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในชั้นนี้จึงรับฟังได้ว่าการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ประเด็นที่สาม กรณีร้องเรียนว่ามีการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะผู้ต้องหาในลักษณะเหมารวม เห็นว่า การตรวจปัสสาวะเกิดขึ้นหลังการตรวจค้นห้องพักและพบยาเสพติดในสถานที่และในตัวผู้ต้องหา โดยผู้ต้องหาทั้ง 126 คน ถูกนำตัวไปยัง สน. ทองหล่อ เพื่อหาสารเสพติดด้วยวิธีการตรวจปัสสาวะ อันอยู่ในหน้าที่และอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามกฎหมาย การกระทำของเจ้าหน้าที่แม้จะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล แต่เมื่อกระทำไปภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดให้กระทำได้ และกระทำโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ จึงไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม กสม. มีข้อสังเกตว่าการตรวจสารเสพติดควรคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความหลากหลายทางเพศ เนื่องจากกรณีนี้พบว่าการตรวจปัสสาวะดำเนินการในสภาพที่อาจก่อให้เกิดความอับอายแก่ผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลหลากหลาย

ทางเพศ แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะยื่นควบคุมและห้ามบุคคลอื่นเข้าไป แต่ยังมีลักษณะไม่เหมาะสม ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรใช้ความระมัดระวังและตระหนักถึงความละเอียดอ่อนทางเพศ จัดให้มีห้องน้ำหรือสถานที่ตรวจที่เหมาะสม และพิจารณาปรับปรุงให้มีห้องน้ำสำหรับบุคคลทุกเพศ และห้องน้ำที่บุคคลหลากหลายทางเพศประสงค์จะใช้ตามเพศสภาพหรืออัตลักษณ์ทางเพศของตนเพื่อสร้างความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ

และประเด็นที่สี่ กรณีการใส่เครื่องพันธนาการประเภทยุแอมกับผู้ถูกจับกุมในระหว่างขั้นตอนการควบคุมตัวจากสถานที่เกิดเหตุไปยัง สน.ทองหล่อเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย เห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมได้ควบคุมตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานสอบสวน โดยใช้เครื่องพันธนาการประเภทยุแอมเฉพาะกับผู้ต้องหาที่ตรวจพบยาเสพติดอยู่ในครอบครองเพื่อป้องกันเหตุความวุ่นวายในขณะปฏิบัติหน้าที่และป้องกันการหลบหนีไปจากการควบคุม การกระทำความผิดแม้จะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกจับกุม แต่เมื่อได้กระทำไปโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายและมีเหตุจำเป็นโดยไม่ได้อำนาจให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย ในขั้นนี้จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์ของผู้ถูกจับกุมซึ่งเป็นผู้ต้องหาความผิดฐานครอบครองหรือเสพยาเสพติดที่ไม่ใช่ผู้ร้ายคดีร้ายแรงหรือมีพฤติการณ์ว่าจะหลบหนี ประกอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้บันทึกจัดทำประวัติผู้กระทำความผิดไว้ทั้งหมดแล้ว ฉะนั้นการใช้หรือใส่เครื่องพันธนาการที่เป็นเหล็กหรือโลหะกับผู้ถูกจับจึงเกินกว่าความจำเป็นและไม่ได้สัดส่วน อีกทั้งการที่มีภาพในระหว่างใส่เครื่องพันธนาการปรากฏต่อสาธารณะยังเป็นการกระทบต่อเกียรติยศหรือชื่อเสียงของผู้ถูกจับจนเกินสมควรแก่เหตุ ซึ่งหากมีความจำเป็นในการควบคุมตัว ควรพิจารณาใช้เครื่องพันธนาการที่มีลักษณะไม่ลดทอนศักดิ์ศรี เช่น กำไลอิเล็กทรอนิกส์ สายรัดข้อมือ หรือสายรัดข้อเท้า แทนการใช้กุญแจมือหรือกุญแจเท้าที่ไม่เหมาะสม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2568 จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะไปยัง สน.ทองหล่อ กองบังคับการตำรวจนครบาล 5 และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตร.) สรุปได้ ดังนี้

(1) ให้ สน.ทองหล่อ กองบังคับการตำรวจนครบาล 5 และ ตร. กำหนดแนวทางการนำเสนอรายงานการปฏิบัติหน้าที่ทุกขั้นตอนทั้งต่อผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องอื่น โดยต้องมีมาตรการป้องกันและลงโทษผู้ที่นำข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่ไปเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์หรือช่องทางอื่น ๆ

(2) ให้ ตร. กำหนดมาตรการหรือแนวทางในการใช้หรือใส่เครื่องพันธนาการประเภทต่าง ๆ โดยนอกจากจะต้องดำเนินการตามกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง อย่างเคร่งครัดแล้วจะต้องนำหลักความได้สัดส่วนไปใช้ประกอบการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่

นอกจากนี้ ให้ ตร. กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติที่คำนึงถึงความละเอียดอ่อนต่อเพศภาวะ (gender sensitivity) และลักษณะเฉพาะของผู้เสียหายและพยาน และให้บริหารจัดการพื้นที่สำหรับรับแจ้งความควบคุมตัว หรือประกอบกิจกรรมส่วนตัว (ห้องน้ำ) ภายในสถานตำรวจโดยบริหารจัดการห้องน้ำที่มีอยู่หรือเพิ่มเติมสำหรับบุคคลทุกเพศให้เหมาะสมตามเพศสภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียม

ระหว่างเพศ ทั้งนี้ ให้สั่งการไปยังหน่วยงานภายใต้สังกัดให้ถือปฏิบัติกรณีที่จำเป็นต้องตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะของผู้ต้องหาซึ่งเป็นบุคคลผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ให้จัดหาสถานที่โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและผลกระทบในมิติทางเพศ

2. กสม. แนะนำจังหวัดระยองร่วมหน่วยงานในพื้นที่ตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ หลังประชาชนร้องเรียนปัญหามลพิษเกินค่ามาตรฐาน

นายจุมล ขุนอ่อน รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนจากเครือข่ายประชาชนคนรักระยองเมื่อเดือนธันวาคม 2566 ระบุว่า คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) ได้ออกประกาศเมื่อปี 2552 กำหนดให้ท้องที่เขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดและพื้นที่ใกล้เคียง จังหวัดระยอง เป็นเขตควบคุมมลพิษ แต่ปรากฏว่า ปัญหามลพิษในพื้นที่ยังคงมีค่าเกินมาตรฐาน มีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงต่อไป และการแก้ไขปัญหาของเจ้าพนักงานท้องถิ่น (ในท้องที่เขตควบคุมมลพิษ) (ผู้ถูกร้องที่ 1) และจังหวัดระยอง (ผู้ถูกร้องที่ 2) มีความล่าช้า ไม่บรรลุผลและประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลผลกระทบได้อย่างเพียงพอ จึงขอให้ตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า กก.วล. ได้ออกประกาศฉบับที่ 32 (พ.ศ. 2552) ลงวันที่ 30 เมษายน 2552 กำหนดให้ท้องที่ตำบลมาบตาพุด ห้วยโป่ง เนินพระ และทับมา อำเภอเมืองระยอง ตำบลมาบข่า อำเภอนิคมพัฒนา และตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง รวมทั้งพื้นที่ทะเลภายในแนวเขตเป็นเขตควบคุมมลพิษ ส่งผลให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น มีหน้าที่และอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (พระราชบัญญัติส่งเสริมฯ พ.ศ. 2535) มาตรา 60 ในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษจังหวัดระยอง ซึ่งที่ผ่านมา กก.วล. ได้มีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการฯ รวม 4 ฉบับ ฉบับปัจจุบัน คือ แผนปฏิบัติการฯ พ.ศ. 2567 – 2570

จากการตรวจสอบพบว่า ปัจจุบันที่แผนปฏิบัติการฯ ยังไม่สามารถทำให้มลพิษทางอากาศลดลงเนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมฯ พ.ศ. 2535 ไม่ได้กำหนดให้ประชาชนในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ เป็นเหตุให้ผลการศึกษาไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ยังขาดข้อมูลการระบายและปล่อยมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการ และโรงงานอุตสาหกรรมผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ โดยแผนปฏิบัติการฯ ที่ผ่านมา ได้กำหนดให้ติดตั้งระบบ CEMs Online เชื่อมโยงไปที่ศูนย์เฝ้าระวังและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (EMCC) เพื่อเฝ้าระวังตลอด 24 ชั่วโมง และเผยแพร่ข้อมูลผลการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนทราบผ่านระบบป้ายหน้าโรงงาน เว็บไซต์ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) แต่ก็เป็นการเผยแพร่ข้อมูลตามแผนปฏิบัติการฯ ของแต่ละหน่วยงาน ไม่ได้มีการบูรณาการข้อมูลข่าวสารร่วมกัน

อย่างไรก็ดี ปัจจุบัน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. .... มีเนื้อหาแก้ไขปรับปรุงการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ที่กำหนดให้กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ร่วมกับจังหวัดที่อยู่ในเขตควบคุมมลพิษจัดทำแผนขึ้นโดยการมีส่วนร่วมและการรับรู้ปัญหาของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจนเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ตั้งอยู่ในเขตควบคุมมลพิษ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ อปท. มีหน้าที่ต้องร่วมกันปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ การดำเนินการแก้ไขกฎหมายจึงสอดคล้องตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตามรัฐธรรมนูญแล้ว

สำหรับประเด็นร้องเรียนว่าการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศตามแผนปฏิบัติการฯ ลำช้า นั้น เห็นว่าแผนปฏิบัติการฯ พ.ศ. 2567 – 2570 ได้เน้นการจัดการแผนบำบัดพื้นฟุ้งด้านอากาศ การเฝ้าระวัง ติดตาม และกำกับดูแลการลดปริมาณการระบายสารประกอบอินทรีย์ระเหยง่าย หรือสาร VOCs ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม ได้แก่ สารเบนซีน สาร 1,2-ไดคลอโรอีเทน และสาร 1,3-บิวทาไดอิน ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์ และควบคุมโรงงานให้แก้ไขปัญหการปนเปื้อนสาร VOCs ในดินและน้ำใต้ดิน ปัญหาสำคัญในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษคือโรงงานกลุ่มปิโตรเคมี เคมีภัณฑ์ ถ่านหิน ยังคงปล่อยสาร VOCs เกินค่ามาตรฐาน นอกจากนี้ไม่มีกฎหมายกำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมต้องจัดทำทำเนียบการปลดปล่อยและการเคลื่อนย้ายมลพิษ (PRTR) และในเขตควบคุมมลพิษยังมีการเพิ่มหรือขยายโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการเป็นจำนวนมาก แต่กระบวนการแก้ไขปัญหากลับให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกแบบแผนปฏิบัติการฯ จึงไม่สอดคล้องกับสาเหตุของปัญหา นอกจากนี้ ในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ เจ้าพนักงานท้องถิ่นจำเป็นต้องใช้งบประมาณ บุคลากร รวมทั้งอุปกรณ์และเครื่องมือในการควบคุม ลด และขจัดมลพิษ แต่ปรากฏว่าจังหวัดระยองไม่ได้ของบประมาณ ให้แก่เจ้าพนักงานท้องถิ่น ทำให้ไม่สามารถนำมาตรการลดและขจัดมลพิษมาดำเนินการให้เกิดความสำเร็จและบรรลุผลตามแผนปฏิบัติการฯ ได้ และจังหวัดระยองก็ไม่ได้กำกับแผนปฏิบัติการฯ ตามคำสั่งของ กก.วล. ทำให้ที่ผ่านมาการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ เกิดความล่าช้า ส่งผลให้แผนปฏิบัติการฯ พ.ศ. 2567 – 2570 ไม่สอดคล้องกับแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566 – 2570 ในชั้นนี้จึงรับฟังได้ว่า จังหวัดระยอง ผู้ถูกร้องที่ 2 ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชน

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามหลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UNGPs) ซึ่งได้ระบุถึงหน้าที่ของรัฐ และหน้าที่ของภาคธุรกิจในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เคารพสิทธิมนุษยชน และเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจ กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2568 จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะไปยังจังหวัดระยอง ผู้ถูกร้องที่ 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

(1) มาตรการในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้จังหวัดระยองร่วมกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.) และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) บูรณาการแผนงานและงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์ เพื่อนำไปสู่การตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอและต่อเนื่องในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ ระดับจังหวัดระยอง และ ให้ กรอ. และ กนอ. ศึกษาศักยภาพการรองรับมลพิษทางอากาศ น้ำและกากอุตสาหกรรม ในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษจังหวัดระยอง และกำหนดเวลาในการจัดการสาร VOCs ในบรรยากาศให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ให้ชัดเจน

(2) มาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ให้ กรอ. และ กนอ. ออกประกาศกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายสาร VOCs และสารอินทรีย์ระเหยง่ายจากปล่องปล่อยทิ้งอากาศเสียของโรงงานอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและอุตสาหกรรมเคมี ศึกษาและออกประกาศการจัดทำทำเนียบการปลดปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ (PRTR) ในเขตควบคุมมลพิษ รวมทั้งกำหนดเป็นเงื่อนไขท้ายใบอนุญาตสำหรับสถานประกอบการที่อยู่ในเขตควบคุมมลพิษจังหวัดระยอง ให้ควบคุมสาร VOCs ในบรรยากาศ และคุณภาพน้ำให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการจัดการกากของเสียและสารอันตรายให้เป็นไปตามกฎหมาย หากพบการฝ่าฝืนให้ดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาด

ให้กรมควบคุมโรคศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างมลพิษจากอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดระยองกับความเสี่ยงของการเกิดโรคจากสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทางสุขภาพอนามัยด้านต่าง ๆ ของประชาชน และจัดทำฐานข้อมูลผู้ป่วยหรือผู้ที่มีความเสี่ยงเป็นโรคที่เกิดจากมลพิษ ส่งเสริมการตรวจสุขภาพเชิงรุก รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการเกิดโรค อาการเจ็บป่วย และเชื่อมโยงกับชนิดของสารเคมีที่ตรวจพบ

ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพสร้างความตระหนักรู้ด้านสิทธิมนุษยชน หลักการ UNGPs รวมถึงแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (NAP) ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 - 2570) ให้แก่ จังหวัดระยอง กรอ. และ กนอ. เพื่อส่งเสริมให้สถานประกอบการในเขตควบคุมมลพิษจังหวัดระยองจัดทำกระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (HRDD) ตามหลักการ UNGPs

และให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลักดันและติดตามการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. .... ที่กำหนดให้กรมควบคุมมลพิษร่วมกับจังหวัดที่อยู่ในเขตควบคุมมลพิษจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ กำหนดมาตรการการมีส่วนร่วมและการรับรู้ปัญหาของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ตั้งอยู่ในเขตควบคุมมลพิษในการแก้ปัญหาภาวะมลพิษและเยียวยาสิ่งแวดล้อม โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ อปท. มีหน้าที่ต้องร่วมกันปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ

3. ประธาน กสม. มีหนังสือด่วนที่สุดถึงนายกรัฐมนตรี แจ้งข้อเสนอแนะในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า หลังพบเด็กและเยาวชนใช้มากขึ้นอย่างรวดเร็ว และได้รับผลกระทบด้านสุขภาพรุนแรง

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2568 ที่ผ่านมา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ประชุมหารือกับคณะกรรมการพัฒนานโยบายสาธารณะ ประเด็นการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า ภายใต้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เกี่ยวกับสถานการณ์การใช้นิโคตินไฟฟ้า ในประเทศไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งทำให้เกิดการเสพติด นิโคตินอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ครอบครัวและสังคม

ในการนี้ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาตลอดจนส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพของประชาชน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงมีหนังสือด่วนที่สุด ที่ สม 0701/41 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2568 ถึงนายกรัฐมนตรี แจ้งข้อเท็จจริง สภาพปัญหา ข้อพิจารณา และข้อเสนอแนะในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของ ประเทศไทย สรุปได้ ดังนี้

จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ระหว่างปี 2564 - 2567 มีประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น 11.4 เท่า จาก 78,752 คน ในปี 2564 เพิ่มขึ้นเป็น 900,454 คน ในปี 2567 โดย 1 ใน 4 หรือ 214,863 คน สูบบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเดียว และปัจจัยที่ส่งผลให้การใช้นิโคตินไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การซื้อขาย ผ่านช่องทางออนไลน์ การนำเสนอภาพของบุหรี่ไฟฟ้าที่ดึงดูดผู้ใช้ ทั้งรูปลักษณ์ รสชาติ และการตลาด ที่มุ่งเป้าไปยังเด็กและเยาวชน

บุหรี่ไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อสุขภาพหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่ สมองยังอยู่ในระยะพัฒนา สารนิโคตินในบุหรี่ไฟฟ้ามีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ส่งผลต่อการทำงานของสมองในด้านสมาธิ การเรียนรู้ และพฤติกรรม ตลอดจนเพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ ยังมีรายงานผู้ป่วยปอดอักเสบจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเยาวชนอายุเฉลี่ยเพียง 15 ปี และบางรายมีอาการรุนแรงจนต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ โดยประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามขาย หรือควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง แต่ใช้กฎหมายศุลกากรและกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ในการห้ามนำเข้า จำหน่าย และครอบครองบุหรี่ไฟฟ้า ทั้งนี้ แม้นิโคตินไฟฟ้าเป็นสินค้าผิดกฎหมาย แต่กลับมีการซื้อขายจำนวนมาก ผ่านช่องทางออนไลน์และมีการลักลอบนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าในพื้นที่ชายแดน

ภาควิชาการและเครือข่ายสุขภาพห่วงกังวลต่อกระบวนการกำหนดนโยบายเพื่อควบคุมการใช้นิโคตินไฟฟ้า โดยเฉพาะกรณีที่มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจยาสูบเข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งอาจมีส่วนในการกำหนดทิศทางหรือแทรกแซงนโยบายในการควบคุม ผลิตภัณฑ์ยาสูบ และไม่สอดคล้องกับพันธกรณีของไทยตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบของ องค์การอนามัยโลก (WHO Framework Convention on Tobacco Control: WHO FCTC) มาตรา 5.3 ที่กำหนดให้รัฐภาคีซึ่งรวมถึงประเทศไทย ปกป้องนโยบายสาธารณะด้านการควบคุมยาสูบจากกลุ่ม อุตสาหกรรมยาสูบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กสม. เห็นว่า การใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการพัฒนาของเด็กและเยาวชน ขัดต่อหลักการสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) ที่กำหนดให้รัฐภาคีมีหน้าที่ในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองเด็กในทุกมิติทั้งด้านร่างกาย สุขภาพ และได้รับการพัฒนาตามช่วงวัยอย่างเหมาะสม รวมทั้งการจำหน่ายและการใช้บุหรี่ไฟฟ้าอย่างแพร่หลาย สะท้อนถึงการขาดประสิทธิภาพในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากไทยยังไม่มีกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าอย่างชัดเจน ทำให้เกิดช่องว่างในการบังคับใช้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับพันธกรณีของไทยตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ข้อ 12 ที่รับรองสิทธิของทุกคนในการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นอกจากนี้ ยังไม่มีการป้องกันการแทรกแซงของกลุ่มทุนจากการกำหนดนโยบายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า ที่สอดคล้องกับมาตรา 5.3 ของกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. จึงขอแจ้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

(1) ให้กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเร่งสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอันตรายหรือผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้าด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้าน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นเป้าหมายของกลุ่มผู้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า

(2) ให้กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเร่งพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ให้มีมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบให้ครอบคลุมถึงบุหรี่ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ รวมถึงควบคุมการผลิต การนำเข้า การจำหน่าย การโฆษณาและการใช้ทั้งในพื้นที่จริงและสื่อออนไลน์ โดยในระหว่างที่ไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว ให้กำชับให้เจ้าหน้าที่รัฐบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเคร่งครัด

และ (3) ให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามหลักการในมาตรา 5.3 ของกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลกให้มีผลในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเร่งผลักดันให้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อป้องกันการแทรกแซงนโยบายจากธุรกิจบุหรี่ หรือมีมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการแทรกแซงนโยบายจากกลุ่มอุตสาหกรรมยาสูบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

22 สิงหาคม 2568